

UPPLANDSMUSEET

Landsantikvarie Håkan Liby
Dnr St 857/2015

Yttrande över utredningen ”Ny museipolitik”, SOU 2015:89

Stiftelsen Upplandsmuseet har fått rubricerad utredning på remiss och vill avge följande yttrande.

Övergripande

Stiftelsen Upplandsmuseet har tagit del av utredningen och funnit att arbetet utförts grundligt och att utredningsförslagen i flera avseende stärker museerna som viktiga kunskaps- och kulturinstitutioner i dagens samhälle. Vi konstaterar dock, som vanligt när museernas uppdrag beskrivs, att utredningen i allt för hög grad inriktar sig på den publika verksamheten. Även det för läns- och regionmuseerna så viktiga kulturmiljöarbetet har behandlats styvmoderligt.

Stiftelsen Upplandsmuseet noterar med tillfredsställelse att utredningen så starkt betonar museernas roll som fria kulturinstitutioner som utan hinder kritiskt ska kunna granska samhället och lyfta fram kunskap som är av betydelse i dagens samhälle.

Då Stiftelsen Upplandsmuseet under många år lagt stor vikt vid kunskapsuppbyggnaden och byggt upp en livaktig forskningsverksamhet, organiserad som en separat avdelning med flera disputerade medarbetare, vill vi i vårt yttrande fördjupa dessa angelägna frågor.

Synpunkter på museilag, samlingsförvaltning och museimyndighet

Stiftelsen Upplandsmuseet ställer sig bakom förslaget om en lag för museiområdet. Lagen skulle stärka museisektorns ställning i samhället och tydliggöra att nation och region hänger ihop. Dock bör ICOMs definition av ett museum användas då samlingarna utgör grunden för all museiverksamhet. I lagens § 13 specificeras att de statliga museerna ska verka i hela landet. Denna skrivning kan göras allmängiltig för hela museisektorn: Alla museer ska verka inom sina respektive verksamhetsområden – kommun, region eller nation.

De flesta läns museer har en omfattande verksamhet i länet/regionen med samverkanspartner som kommuner, föreningsliv, organisationer och näringsliv. Inte minst viktig är den verksamhet där museerna ger stöd till kommunerna i hanteringen av kulturmiljöfrågor. Det är därför viktigt att det i museilagen tas hänsyn till denna verksamhet och kopplingarna till Kulturmiljölagen.

Stiftelsen Upplandsmuseet tillstyrker förslaget om aktiv förvaltning av samlingarna men anser att gallringsfrågan alltså är mycket vansklig. Fyndfördelningen innebär ett stort ekonomiskt åtagande för många regionala museer. Det är därför angeläget att finna lösningar för hur regionala museer ska kunna ta ansvar för hela kedjan från arkeologisk undersökning till förmedling och förvaltning av arkeologiska föremål.

Stiftelsen Upplandsmuseet välkomnar förenklade rutiner för föremålslån museer emellan, allt för att göra kulturarvet tillgängligt i hela landet. Men för att kunna nå detta mål måste många läns- och regionmuseer förbättra lokalerna rörande säkerhet, klimatisering etc. Här krävs ekonomiskt stöd, en angelägen fråga som bör uppmärksammas på statlig nivå.

Stiftelsen Upplandsmuseet tillstyrker utredningens förslag att inrätta en ny myndighet som långsiktigt säkrar museernas ställning och ansvar i samhället. Vi reserverar oss dock mot att Myndigheten för museifrågor presenteras som en myndighet för museer och utställningar. Lika viktigt är det att betona kunskapsuppbyggnaden, samlingarna och kulturmiljöarbetet. Det är också av största vikt att myndigheten tillförs nödvändiga resurser och bemannas så att den kvalitetssäkring som utlovas kan komma till stånd.

Synpunkter på frågor som rör kunskapsuppbyggnad och forskning

Stiftelsen Upplandsmuseet instämmer i utredningens syn på museer som kunskapsinstitutioner och är positiv till att en blivande museilag ser kunskapsuppbyggnad och forskning som grundläggande delar av museers verksamhet.

Dessvärre får forskning och kunskapsuppbyggnad vid svenska museer liten plats i utredningens beskrivning av museisektorn. Samtidsdokumentation, som Stiftelsen Upplandsmuseet bedriver aktivt, nämns endast flyktigt. Det förs inte längre resonemang kring vad som utmärker forskning respektive kunskapsuppbyggnad, och hur dessa delar förhåller sig till varandra. Forskningens betydelse för museisektorns kvalitet och framtida utveckling är härigenom bristfälligt kommenterad. Forskning är därmed viktigare än vad som explicit anges i utredningen, för att museer ska ha kvalitet och hög trovärdighet i sin verksamhet. Vi anser att museer inte kan uppfylla det uppdrag som utredningen vill ge sektorn utan den höga teoretiska och ämnesspecifika kompetens som forskningen ger.

Utredningen anger att museer ska "bidra till forskningen" (sidan 276). Stiftelsen Upplandsmuseet vill betona att det inte räcker med att museer har samarbeten med forskare vid andra institutioner, och att vi håller källmaterial tillgängliga för forskare vid andra institutioner. Museer är forskningsinstitutioner med egen forskningskompetens. För att kunna skapa, värdera och kommunicera forskningsresultat behövs forskare vid museer. Det utesluter inte goda samarbeten med forskare anställda vid andra institutioner, men ett sådant samarbete kräver många gånger egen forskarutbildad personal som aktivt bedriver forskning.

Stiftelsen Upplandsmuseet anser att forskningen vid museer måste få samma frihet som annan forskning. Innehållet i denna kan inte begränsas till att handla om samlingarna eller "kulturarvens betydelse" (sid 227). Museer måste själva få besluta vad verksamheten har för kunskapsbehov och utifrån detta utforma forskningsfrågor samt välja metod och

källmaterial. Utredningen konstaterar att museer ska vara fria kunskapsinstitutioner, och det bör även inkludera den forskning som sker.

Vi delar utredningens syn på samarbeten inom museisektorn som viktiga och är positiva till utökade medel för samverkans- och utvecklingsprojekt. Dessvärre antyds att det i första hand är utställningar eller annan publik verksamhet som avses. Vi ser ett behov att även utöka samarbeten mellan museer i forsknings- och kunskapsuppbyggande projekt, och vill därför se att dessa medel kan användas för all museiverksamhet. God kunskapsuppbyggande verksamhet och god forskning sker alltid i samarbete med andra. Utvecklade forsknings- och kunskapsuppbyggande samarbeten skulle kunna möjliggöra ett förverkligande av de ambitioner som utredningen har för museisektorn, särskilt som dessa medel härigenom skulle bli tillgängliga för hela sektorn. De medel som Kulturrådet idag förmedlar som forskningsmedel är enbart sökbara för centralmuseerna, och det vore önskvärt att fler museer kan samarbeta i forsknings- och kunskapsuppbyggande arbeten.

Stiftelsen Upplandsmuseet instämmer inte i utredningens uppfattning att det finns svårigheter att erhålla forskningsmedel på grund av att man är museiverksam forskare. Museet har sedan 2003 beviljats forskningsmedel på dryga 25 milj. kronor från skilda forskning- finansierare. Det är forskningskompetens och välutvecklade forskningsarbeten som är avgörande för möjligheten att beviljas forskningsmedel, och inte den organisatoriska hemvisten.

Stiftelsen Upplandsmuseet
2016-03-15

Pia Wårdsäter
styrelsens ordförande

Håkan Liby
landsantikvarie/museichef